

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (PRVEJ KOMORY)

z 12. júla 1984

Carmela Castelli

proti

**Office National des Pensions pour Travailleurs Salariés
(ONPTS)**

(Predložil Cour du Travail v Liège so žiadosťou o rozhodnutie o prejudiciálnej otázke)

(Zaručený príjem pre staré osoby – Rovnaké zaobchádzanie)

Vec 261/83

1. *Voľný pohyb osôb – Pracovníci – Rovnaké zaobchádzanie – Poberatelia – Závislí príbuzní pracovníka vo vzostupnej línii
(Nariadenie Rady č. 1612/68, článok 7)*
2. *Voľný pohyb osôb – Pracovníci – Rovnaké zaobchádzanie – Sociálne výhody – Pojem – Zaručený príjem pre staré osoby
(Nariadenie Rady č. 1612/68, článok 7 ods. 2)*
3. *Voľný pohyb osôb – Pracovníci – Rovnaké zaobchádzanie – Sociálne výhody – Zaručený príjem pre staré osoby – Jeho poskytovanie závislým príbuzným pracovníka vo vzostupnej línii – Existencia recipročnej dohody – Nie je potrebné)
(Nariadenie Rady č. 1612/68, článok 7 ods. 2)*

Vo veci 261/83

Cour du Travail (Pracovný súd) v Liège predložil Súdnemu dvoru podľa článku 177 Zmluvy o EHS žiadosť o rozhodnutie o prejudiciálnej otázke v konaní prebiehajúcom pred týmto súdom medzi

CARMELLOU CASTELLI

a

OFFICE NATIONAL DES PENSIONS POUR TRAVAILLEURS SALARIÉS (ONPTS) (Národným dôchodkovým úradom pre zamestnancov),

o výklade článkov 1, 2 a 3 nariadenia Rady č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva (Ú. v. L 149, 1971) a článkov 7 a 10 nariadenia Rady č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Spoločenstva (Ú. v. L 257, 1968),

SÚDNY DVOR (prvá komora)

v zložení: T. Koopmans, predseda komory, G. Bosco a R. Joliet, sudcovia,

Generálny advokát: P. VerLoren van Themaat

Tajomník: D. Louterman, správca

vyhlasuje tento

ROZSUDOK

Fakty a otázky

Fakty tohto prípadu, priebeh konania a zdôvodnenia predložené podľa článku 20 Protokolu o štatúte Súdneho dvora EHS možno zhrnúť takto

I – Fakty a písomné konanie

Carmela Castelli, narodená 16. februára 1890, odišla zo svojej rodnej krajiny, z Talianska, po smrti svojho manžela, aby sa usadila v Belgicku u svojho syna, ktorý tam pracoval ako zamestnanec a v súčasnosti tam má nárok na dôchodok.

Pani Castelliová poberá čiastočný vdovský dôchodok poskytovaný na základe poistných období, ktoré dosiahol v Taliansku jej zosnulý manžel ako zamestnanec. Ona žije v Belgicku od mája 1957, ale nikdy tam nemala postavenie zamestnanca.

Office National des Pensions pour Travailleurs Salariés (ďalej len „národný úrad“) jej rozhodnutím z 22. decembra 1978 odmietol poskytnúť príjem zaručený starým osobám podľa zákona z 1. apríla 1969 (Moniteur Belge (Zbierka zákonov Belgicka) - z 29. apríla 1969) z toho dôvodu, že nemala belgickú štátnu príslušnosť, alebo nebola štátnou príslušníčkou niektorej krajiny, s ktorou Belgicko uzavrelo recipročnú dohodu v tejto záležitosti, nebola osobou bez štátnej príslušnosti alebo utečencom v zmysle zákona z 28. marca 1952 o kontrole cudzích štátnych príslušníkov a v Belgicku nemala nárok na starobný dôchodok alebo na vdovský dôchodok; z týchto dôvodov nespĺňala podmienky stanovené v článku 1 zákona z 1. apríla 1969.

Pani Castelliová s odvolaním sa, *inter alia*, na rozsudky Súdneho dvora z 22. júna 1972 (vec *Frilli*, 1/72 (1972), Zb. rozh. ESD s. 457) a zo 16. decembra 1976 (vec

Inzirillo, 63/76 (1976), Zb. rozh. ESD s. 2057) napadla toto rozhodnutie pred Tribunal du Travail (Pracovným tribunálom) v Liège. Tribunál rozsudkom z 23. mája 1980 jej žiadosť zamietol, pričom zastával názor, že zákon z 1. apríla 1969 je zákon o sociálnej pomoci, ktorá patrí do oblasti sociálneho zabezpečenia, na ktoré sa vzťahujú pravidlá EHS, len v takej miere, v akej sociálna pomoc dopĺňa dávku poskytovanú z belgického systému sociálneho zabezpečenia štátnemu príslušníkovi niektorého členského štátu. Pretože žalobkyňa nemala nárok na belgický dôchodok, nemohla získať doplnok k dôchodku vo forme zaručeného príjmu.

Pani Castelliová sa odvolala na Cour du Travail v Liège, pričom tvrdila, že neexistencia recipročnej dohody nemá v prípade štátneho príslušníka Spoločenstva žiadne dôsledky. Žiadala o uplatnenie nariadení č. 1408/71 a 1612/68 a zdôraznila, že pojem reciprocity je obsiahnutý v nariadeniach Spoločenstva, ktoré vyjadrujú zásadu rovnakého zaobchádzania, ktorej dôsledkom je zásada reciprocity.

Cour du Travail v Liège (šiesta komora) 4. novembra 1983 na základe článku 177 rozhodol o prerušení konania a predložil Súdnemu dvoru tieto otázky so žiadosťou o predbežné rozhodnutie:

- a) Môže vzhľadom na zásadu rovnakého zaobchádzania stanovenú nariadeniami Spoločenstva o sociálnom zabezpečení skutočnosť, že medzi dvomi členskými štátmi Spoločenstva neexistuje recipročná dohoda, zabrániť poskytovaniu zaručeného príjmu starým ľuďom, keď je žiadateľka, hoci nikdy nebola zamestnancom na území štátu, v ktorom má v čase podania svojej žiadosti bydlisko, riadne spĺňa požiadavku na minimálnu dobu bydliska pre poskytovanie požadovanej dávky podľa právnych predpisov tohto štátu, závislá od svojho syna, ktorý pracoval v Belgicku a v Belgicku poberá predčasný starobný dôchodok alebo normálny starobný dôchodok a táto žiadateľka poberá časť dôchodku na náklady svojej krajiny pôvodu, konkrétne Talianska, členského štátu EHS, v rámci talianskeho systému pre zamestnancov ?
- b) Môže sa vzhľadom na skutočnosť, že odvolávajúca sa strana poberá časť dôchodku v rámci talianskeho systému, k jej prípadu pristupovať rovnakým spôsobom ako k prípadu osoby, ktorá poberá v Belgicku časť belgického starobného alebo pozostalostného dôchodku, čím je oprávnené vyplácanie doplnku vo forme zaručeného príjmu pre staré osoby ?
- c) Je možné na účely nariadení Spoločenstva, najmä nariadenia č. 1408/71 a nariadenia č. 1612/68, považovať odvolávajúcu sa stranu za rodinného príslušníka jej syna, ktorý bol postupne zamestnancom, poberateľom predčasného starobného dôchodku a poberateľom normálneho starobného dôchodku v Belgicku ?“

Rozsudok, ktorým boli tieto otázky predložené, bol doručený do podateľne Súdneho dvora 21. novembra 1983.

Podľa článku 20 Protokolu o štatúte Súdneho dvora EHS predložili písomné odôvodnenia Carmela Castelli, odvolávajúca sa strana pred Cour du Travail, zastúpená D. Rossinim, predstaviteľom odborov; národný úrad, žalovaná strana pred Cour du Travail, zastúpený R. Masynom, generálnym manažérom; Komisia Európskych Spoločenstiev, zastúpená J. Griesmarom, pracovníkom jej Legal Department (právneho odboru), konajúcim ako agent, ktorému pomáhal F. Herbert

z Bruselskej advokátskej komory; vláda Talianskej republiky, zastúpená O. Fiumarom, Avvocato dello Stato, konajúcim ako agent; a vláda Spojeného kráľovstva, zastúpená G. Dagtoglouom z Treasury Solicitor's Department (odboru právnych zástupcov ministerstva financií), konajúcim ako agent.

Po vypočutí správy sudcu spravodajcu a stanoviska generálneho advokáta Súdny dvor rozhodol o zahájení ústneho konania bez akéhokoľvek predbežného šetrenia.

Súdny dvor nariadením z 11. apríla 1984 rozhodol podľa článku 95 ods. 1 a 2 rokovacieho poriadku aj o pridelení tohto prípadu prvej komore.

II – Písomné odôvodnenia predložené podľa článku 20 Protokolu o štatúte Súdneho dvora EHS

Carmela Castelli vo svojich odôvodneniach zdôrazňuje, že jej taliansky vdovský dôchodok predstavuje 9 624 BFR za mesiac, kým mesačný príjem, ktorý starým ľuďom zaručuje belgický zákon z 1. apríla 1969, je 11 297 BFR. Považuje sa za osobu, ktorá má nárok na rozdiel medzi týmito dvomi sumami a vysvetľuje, že nemá nárok na taliansky „dôchodok zo sociálnej pomoci“, ktorý v zásade zodpovedá belgickému zaručenému príjmu, pretože v Taliansku má nárok na pozostalostný dôchodok, ktorý je vyšší než dôchodok zo sociálnej pomoci.

Pani Castelliová sa pri uplatňovaní nároku na belgický zaručený príjem spolieha na článok 2 ods. 1 a článok 3 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 v zmysle výkladu Súdneho dvora. Odvoláva sa na znenie článku 2 ods. 1, ktorý ustanovuje, že: „Toto nariadenie sa vzťahuje na pracovníkov, na ktorých sa vzťahujú alebo vzťahovali právne predpisy jedného alebo viacerých členských štátov, a ktorí sú štátnymi príslušníkmi jedného z týchto členských štátov ..., ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých,“ a zdôrazňuje, že článok 1 písm. f) sa v definícii výrazu „rodinný príslušník“ odvoláva na príslušné vnútroštátne právne predpisy. V Belgicku sa však príjem zaručený starým ľuďom neposkytuje na základe postavenia poberateľa ako pracovníka alebo rodinného príslušníka pracovníka, ale výhradne na základe „osobného nároku“ delegovaného na osoby, ktoré spĺňajú podmienky, pokiaľ ide o vek, miesto bydliska a príjem.

Pani Castelliová zastáva názor, že podmienka reciprocity, ktorú zaviedol belgický zákon z 1. apríla 1969, musí byť predtým, než osoba s cudzou štátnou príslušnosťou môže prijať zaručený príjem v Belgicku, zrušená pre štátnych príslušníkov členských štátov EHS. Táto podmienka je nezlučiteľná so „zásadou rovnakého zaobchádzania, ktorá je jednou zo základných zásad práva Spoločenstva“ (bod 19 vyššie uvedeného rozsudku v prípade Frilli). Tvrdí, že pojem reciprocity je obsiahnutý v nariadeniach Spoločenstva, a že rovnaké zaobchádzanie medzi štátnymi príslušníkmi jedného a toho istého Spoločenstva z tohto dôvodu nemôže závisieť od žiadnej recipročnej dohody medzi štátmi, ktoré podpísali zmluvu o založení tohto Spoločenstva. Pani Castelliová preto vyvodzuje záver, že by mala mať nárok na príjem zaručený starým ľuďom na rovnakom základe s belgickými štátnymi príslušníkmi, hoci v Belgicku nikdy nepracovala a v Belgicku nikdy nenadobudla nárok na osobný dôchodok.

Bez ohľadu na definíciu zaručeného príjmu pre starých ľudí ako osobného nároku, to jest závislého od postavenia osoby ako takej, pani Castelliová uvažuje o tvrdení, že existencia takého nároku musí závisieť od činnosti zamestnanca v Belgicku. Pripúšťa, že ak je toto tvrdenie správne, ona priamo takýto nárok nemá. Má ho však

nepriamo ako matka pracovníka, ktorý bol niekoľko rokov zamestnaný v Belgicku, a ktorý tam nadobudol nárok na dôchodok. Odvolávajúc sa na rozsudok v prípade Kermashek z 23. novembra 1976 (vec č. 40/76 (1976), Zb. rozh. ESD s. 1669), dožaduje sa odvodeného práva vo svojom postavení rodinného príslušníka pracovníka.

V rámci tejto alternatívy pani Castelliová uvádza, že ak v tomto prípade zaručený príjem pre staré osoby nemôže byť považovaný za výhodu vyplývajúcu zo sociálneho zabezpečenia z dôvodu skutočnosti, že nikdy nepracovala v Belgicku, mal by byť definovaný ako sociálna výhoda podľa článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68. Potom by mala na takúto výhodu nárok podľa článku 10 tohto nariadenia, ktorý medzi rodinnými príslušníkmi migrujúceho pracovníka uvádza príbuzných vo vzostupnej línii žijúcich v domácnosti s ním. Okrem toho je to potvrdené rozsudkom v prípade *Inzirillo*, ktorý už bol uvedený, a ktorý stanovuje, že „Vzhľadom na rovnaké zaobchádzanie, ktoré sa snaží ustanoviť nariadenie č. 1612/68 ..., musia byť záležitosti, na ktoré sa vzťahuje článok 7 ods. 2, definované takým spôsobom, aby zahrnovali každú sociálnu a daňovú výhodu, či už s pracovnou zmluvou súvisí alebo nie.“

Pani Castelliová na záver navrhuje, aby Súdny dvor na predbežné otázky, ktoré mu predložil Cour du Travail v Liège, odpovedal takto:

„So zreteľom na zásadu rovnakého zaobchádzania uplatňovanú nariadeniami Spoločenstva o sociálnom zabezpečení nemôže byť poskytovanie dávky, ako je „zaručený príjem“ starým osobám, ktorú umožňujú právne predpisy členského štátu, závislé od existencie recipročnej dohody medzi dvomi členskými štátmi.“

V prípade, že sú splnené všetky ostatné právne podmienky, nie je možné odmietnuť poskytovanie takejto dávky štátnym príslušníkom iného členského štátu, ktorí, hoci v príslušnom štáte nikdy nemali postavenie zamestnancov, majú tam riadne bydlisko a sú rodinnými príslušníkmi migrujúceho pracovníka.“

Národný úrad za svoju stranu sústreďuje svoju pozornosť v prvom rade na otázku b), ktorú predložil Cour du Travail v Liège. Robí to odkazom na analytický systém obsiahnutý v *bode 4* vyššie uvedeného rozsudku v prípade *Frilli*. Takže o preskúmaní spôsobu, ako možno zaradiť zaručený príjem so zreteľom na pojem „sociálne výhody“ v zmysle článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68, je možné uvažovať, iba ak sa zistí, že zaručený príjem nie je dávkou sociálneho zabezpečenia v zmysle nariadenia č. 3 (medzitým bolo nahradené nariadením č. 1408/71).

Národný úrad zastáva názor, že Súdny dvor v tomto rozsudku konštatuje, že poskytovanie zaručeného príjmu je vyhradené osobám, ktoré majú nárok na dôchodok na základe doby zamestnania v tom členskom štáte, ktorý priznáva nárok na dôchodok. Samotná pani Castelliová nemala v Belgicku postavenie zamestnanca, a teda nemá nárok požadovať dávku na základe nariadenia č. 1408/71, na ktoré sa odvoláva pri nárokovaní si príjmu, ktorý belgický zákon zaručuje starým osobám.

Národný úrad častými odkazmi na prípady, o ktorých rozhodli belgické súdy a na administratívnu prax ukazuje, že, pokiaľ ide o judikatúru aj správu, jeho výklad rozsudku v prípade *Frilli* prevládol, takže právne stanovisko týkajúce sa poskytovania príjmu zaručeného belgickým zákonom z 1. apríla 1969 starým

osobám, ktoré majú nárok na dôchodok vyplácaný Belgickom, je vyriešené. Jeho výklad tohto stanoviska je okrem toho podopretý článkom 122 belgického zákona z 8. augusta 1980 týkajúceho sa návrhov rozpočtu na roky 1979/1980, ktorý nahradil prvý pododsek článku 1 ods. 2 zákona z 1. apríla 1969 týmto ustanovením: „Každý poberateľ musí byť buď Belgičan, osoba bez štátnej príslušnosti alebo utečenec uznaný podľa zákona z 28. marca 1952 o kontrole cudzích štátnych príslušníkov, alebo štátny príslušník krajiny, s ktorou Belgicko uzavrelo recipročnú dohodu alebo uznalo existenciu *de facto* reciprocity v tejto záležitosti, alebo akákoľvek iná osoba s cudzou štátnou príslušnosťou, ktorá v Belgicku nadobudla nárok na starobný dôchodok zamestnanca alebo na pozostalostný dôchodok po zamestnancovi.“

Pracovné dokumenty, ktoré predchádzali prijatiu tohto zákona, jasne ukazujú, že účelom zmeny a doplnenia k prvému pododseku článku 1 ods. 2 zákona z 1. apríla 1969 bolo prispôbiť belgické právne predpisy presnému významu rozsudku v prípade Frilli.

V dôsledku toho Národný úrad navrhuje, aby bola na otázku b), ktorú predložil Cour du Travail v Liège, poskytnutá takáto odpoveď:

„So zreteľom na článok 122 zákona z 8. augusta 1980, ktorým sa mení a dopĺňa prvý pododsek článku 1 ods. 2 zákona z 1. apríla 1969 ustanovujúceho systém zaručeného príjmu pre staré osoby v súlade s rozsudkom Súdneho dvora Európskych Spoločenstiev v prípade Frilli vs. štát Belgicko, poskytovanie čiastočného dôchodku v rámci talianskeho systému sa nemôže pripojiť k poskytovaniu čiastkového belgického starobného alebo pozostalostného dôchodku kvôli tomu, aby sa tým zdôvodnilo priznanie doplnku, akým je zaručený príjem pre staré osoby.“

Pokiaľ ide o otázky a) a c), Národný úrad robí podrobnú analýzu rozsudkov Súdneho dvora z 11. apríla 1973 v prípade *Michel S.*, 76/72 (1973), Zb. rozh. ESD s. 457, zo 17. júna 1975 v prípade *Pán a pani F.*, 7/75 (1975), Zb. rozh. ESD s. 679 a vyššie uvedeného rozsudku zo 16. decembra 1976 v prípade *Inzirillo*, 63/76 a stanovísk generálnych advokátov, ktoré prechádzali týmto rozsudkom a prichádza k záveru, že Súdny dvor doteraz vyniesol rozsudok v zásade len v určitých osobitných prípadoch zdravotne postihnutých detí zamestnancov. Bez poskytovania podnetov na zneužívanie a takéhoto prekrúcania ducha nariadení č. 1408/71 a 1612/68 preto nie je možné platne tvrdiť, že právo matky zamestnanca usadiť sa v niektorom členskom štáte vedie k povinnosti na strane tohto štátu zaručiť určitý mesačný príjem. Z filozofie, ktorá je za týmto nariadeniami, vyplýva, že rodinní príslušníci majú len práva odvodené od zamestnania vykonávaného pracovníkom, ktorý je štátnym príslušníkom iného členského štátu. Zaručený príjem je však výhradne osobnou výhodou, pretože neexistuje žiadny vzájomný vzťah medzi poskytovaním tejto výhody a postavením rodinného príslušníka pracovníka a otázka, či sú tu deti alebo nie, na túto záležitosť nemá vplyv.

Národný úrad prichádza v prípade pani Castelliovej k záveru, že pri uplatňovaní nároku na zaručený príjem sa nemôže odvolávať na postavenie svojho syna ako osoby, ktorá bude poberať alebo poberá dôchodok od belgického štátu. Toto je celé najbližšie k pravde, pretože pani Castelliová ani neposkytla žiadny dôkaz o tom, že je závislá od svojho syna, takže určite nespĺňa podmienku stanovenú v článku 10 nariadenia č. 1612/68.

Z tohto dôvodu Národný úrad považuje za vhodné odpovedať na otázky a) a c), ktoré predložil Cour du Travail v Liège, takto:

„Pretože poskytovanie zaručeného príjmu je výhradne osobná výhoda, osoba, ktorá si naň uplatňuje nárok, musí osobne spĺňať podmienky stanovené právnymi predpismi, ktoré túto výhodu ustanovujú.

Pojem „rodinného príslušníka“ definovaný v nariadeniach č. 1408/71 a 1612/68 z tohto dôvodu nemá žiadnu dôležitosť, pokiaľ ide o poskytnutie tejto výhody.

I keby tento pojem bol dôležitý, žiadateľka by musela dokázať, že bola závislá od štátneho príslušníka členského štátu tak, ako ustanovuje článok 10 nariadenia 1612/68.“

Komisia Európskych Spoločenstiev považuje za východiskový bod svojich zdôvodnení myšlienku, že tento prípad sa v zásade týka otázky možného rozšírenia uvedeného rozsudku v prípade *Frilli*, pokiaľ ide o rozdiel medzi dávkami sociálneho zabezpečenia uvedenými v nariadení č. 1408/71 a dávkami sociálnej pomoci, ktoré sú z tohto nariadenia vylúčené. Komisia poznamenáva, že pani Castelliová v tomto prípade na rozdiel od pani Frilliovej nemá nárok na žiadnu dávku sociálneho zabezpečenia vyplácanú belgickými inštitúciami, v Belgicku nikdy nepracovala, má dávky sociálneho zabezpečenia, ktoré vyplácajú talianske inštitúcie a je závislá od svojho syna, ktorý má v Belgicku nárok na dôchodok, a u ktorého býva.

Komisia poznamenáva, že v rozsudku v prípade *Frilli* Súdny dvor rozhodol: „Zaručený príjem poskytovaný na základe všeobecne platných právnych predpisov členského štátu, ktorý dáva starým ľuďom bývajúcim v tomto štáte nárok na minimálny dôchodok, sa musí považovať, pokiaľ ide o zamestnancov a asimilované osoby v zmysle nariadenia č. 3“ (teraz nariadenie č. 1408/71), „ktoré majú nárok na dôchodok v tom istom štáte, ako dávku v starobe v zmysle článku 2 ods. 1 písm. c) toho istého nariadenia“ (teraz článok 4 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1408/71). Komisia považuje tento problém za problém obmedzený na otázku, či je odpoveď, ktorú poskytol Súdny dvor na jednu z predbežných otázok vznesených v prípade *Frilli*, úplná v tom zmysle, že určuje jedinú okolnosť, za ktorých sa má výhoda zaručeného príjmu pre staré osoby považovať za dávku sociálneho zabezpečenia. Pani Castelliová, ktorá nemá žiadny nárok na dôchodok v Belgicku, v skutočnosti nie je jednou z osôb na ktoré sa vzťahuje nariadenie č. 1408/71 tak, ako je popísané v rozsudku v prípade *Frilli*.

Komisia z tohto dôvodu vykladá otázky, ktoré predložil Cour du Travail v Liège, ako otázky, či je kritérium vecného plnenia splnené rovnako skutočnosťou, že pani Castelliová má nárok na dôchodok v Taliansku, alebo skutočnosťou, že jej syn má nárok na dôchodok v Belgicku.

Podľa Komisie zásady ustanovené v rozsudku v prípade *Frilli* a v neskoršej judikatúre nie je možné rozšíriť na prípady, v ktorých má pracovník nárok na dôchodok v inom členskom štáte než v tom, podľa ktorého právnych predpisov sa uplatňuje nárok na zaručený príjem. V tomto ohľade Komisia zdôrazňuje výslovný odkaz, uvedený v operatívnej časti rozsudku v prípade *Frilli*, na nárok na dôchodok v *tom istom štáte* na základe predchádzajúcej odbornej alebo obchodnej činnosti. Rovnaká zásada je okrem toho potvrdená v rozsudkoch z 22. mája 1974 v prípade *Callemeyn*, 187/73 (1974), Zb. rozh. ESD s. 553, z 9. októbra 1974 v prípade *Biason*, 24/74 (1974), Zb. rozh. ESD s. 999, z 13. novembra 1974 v prípade *Costa*,

39/74 (1974), Zb. rozh. ESD s. 1251 a z 5. mája 1983 v prípade *Piscitello*, 139/82 (1983), Zb. rozh. ESD s. 1427. Komisia považuje za úplne správny bod 12 naposledy uvedeného rozsudku, ktorý stanovuje: „... vzhľadom na široké podmienky, v ktorých sú poberatelia definovaní, takéto právne predpisy" (to jest právne predpisy ustanovujúce zaručený príjem pre staré osoby) „spĺňajú dvojité účel, ktorý spočíva nielen v zaručení minimálnych prostriedkov obživy osobám, ktoré sú úplne mimo systému sociálneho zabezpečenia, ale aj v dopĺňaní príjmu poberateľov nepostačujúcich dávok sociálneho zabezpečenia“.

Komisia vyvodzuje záver, že ak by sa malo predpokladať, že nárok na taliansky dôchodok by zaistil nárok na zaručený príjem pre staré osoby v Belgicku, a tým by na základe samotnej tejto skutočnosti priznal tejto dávke štatút dávky sociálneho zabezpečenia v zmysle nariadenia č. 1408/71, znamenalo by to, že, v súlade s výkladom článku 42 tohto nariadenia, nárok na sociálne zabezpečenie by vzniklo v členskom štáte, v ktorom žiadateľ nikdy nepracoval, a teda v ňom nie je poistený. Nariadenie č. 1408/71 by tak už nebolo obmedzené na koordináciu predpokladanú článkom 51 Zmluvy o EHS, ale zohrávalo by úlohu pri skutočnom vzniku nároku na sociálne zabezpečenie.

Pokiaľ ide o otázku, do akej miery môže rodinný príslušník pracovníka v zmysle článku 2 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 poberať zaručený príjem ako dávku sociálneho zabezpečenia, Komisia zastáva názor, že skutočnosť, že tento príjem je doplnkom k dávke sociálneho zabezpečenia uvedenej v článku 4 tohto nariadenia, znamená, že sa musí týkať jednej a tej istej osoby. Vzhľadom na výslovné ustanovenia článku 2 ods. 1 a článku 1 písm. f) nariadenia č. 1408/71 by potom väzba medzi belgickým zaručeným príjmom pre staré osoby a nariadením č. 1408/71 tvorená nepriamo prostredníctvom postavenia pani Castelliovej ako rodinného príslušníka pracovníka nebola možná.

Komisia je navyše toho názoru, že postavenie pani Castelliovej je upravené článkom 10 nariadenia č. 1612/68, podľa ktorého: „Tieto osoby majú bez ohľadu na svoju štátnu príslušnosť právo usadiť sa u pracovníka, ktorý je štátnym príslušníkom jedného členského štátu, a ktorý je zamestnaný na území iného členského štátu: ... b) závislí príbuzní pracovníka a jeho manželského partnera vo vzostupnej línii.“

Pretože je zavedená osobná uplatniteľnosť nariadenia č. 1612/68, Komisia nemá žiadne pochybnosti o tom, že príjem zaručený v Belgicku starým osobám je sociálnou výhodou v zmysle článku 7 ods. 2 tohto nariadenia. V tom prípade priznanie tejto výhody podlieha zásadám rovnakého zaobchádzania uplatnením článku 7 ods. 1. Komisia sa odvoláva na rozsudok z 30. septembra 1975 v prípade *Cristini*, 32/75 (1975), Zb. rozh. ESD s. 1085, na rozsudok v prípade *Inzirillo*, ktorý už bol uvedený a na rozsudok zo 14. januára 1982 v prípade *Reina*, 65/81 (1982), Zb. rozh. ESD s. 33. Podľa Komisie nie je možné tvrdiť, že článok 7 nariadenia č. 1612/68 sa vzťahuje na rovnaké zaobchádzanie so samotným pracovníkom. Rozsudky v prípadoch *Cristini* a *Inzirillo* v skutočnosti potvrdzujú, že rovnaké zaobchádzanie uvedené v článku 7 nariadenia č. 1612/68 tiež zakazuje diskrimináciu voči príslušníkom pracovníkovej rodiny uvedeným v článku 10 tohto nariadenia.

Preto by bolo v protiklade s cieľom a duchom pravidiel Spoločenstva pre slobodný pohyb pracovníkov, keby poskytnutie určitých sociálnych výhod rodinným

príslušníkom migrujúceho pracovníka podliehalo podmienkam, ktoré sú rozdielne od podmienok, za ktorých sa rovnaká sociálna výhoda poskytuje rodinným príslušníkom vlastných pracovníkov.

Komisia vyvodzuje záver, že, pokiaľ ide o rodinného príslušníka migrujúceho pracovníka uvedeného v článku 10 nariadenia č. 1612/68, zaručený príjem, ktorý členský štát poskytuje starým osobám žijúcim na jeho území, nemôže závisieť od existencie recipročnej dohody s členským štátom, ktorého štátnym príslušníkom je tento rodinný príslušník.

Komisia nakoniec navrhuje, aby Súdny dvor na otázky, ktoré mu predložil Cour du Travail v Liège, odpovedal takto:

- „1. Článok 4 nariadenia č. 1408/71 sa musí vykladať takým spôsobom, že právne predpisy ustanovujúce zaručený príjem pre staré osoby, ktoré bývajú v dotknutom členskom štáte, sa môžu považovať za predpisy spadajúce do sféry pôsobnosti nariadenia č. 1408/71 iba vtedy, keď sú pri určení právne definovaného postavenia poberateľov bez ohľadu na akýkoľvek individuálny alebo voľný odhad ich potrieb alebo ich osobnú situáciu schopné zabezpečiť pre osoby uvedené v článku 2 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 príjem doplnkový k dávke sociálneho zabezpečenia, ktorú tieto osoby poberajú v dotknutom členskom štáte.
2. Na základe článku 10 nariadenia č. 1612/68 sa závislí príbuzní pracovníka a jeho manželského partnera vo vzostupnej línii považujú za jeho rodinných príslušníkov a z tohto dôvodu majú právo usadiť sa u neho.
3. Článok 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68 sa musí vykladať takým spôsobom, že sociálna výhoda, ako je zaručený príjem pre staré osoby ustanovený právnymi predpismi členského štátu, nie je možné podriaďiť, pokiaľ ide o jeho poskytovanie rodinným príslušníkom pracovníka uvedeným v článku 10 nariadenia č. 1612/68, podmienkam, ktoré sú rozdielne od podmienok upravujúcich poskytovanie rovnakej výhody rodinným príslušníkom vlastného pracovníka.“

Vláda Talianskej republiky vo svojom zdôvodnení predloženom Súdnemu dvoru konštatuje, že súd, ktorý prípad predložil Súdnemu dvoru, bol toho názoru, že fakty, ktoré boli podkladom pre vypracovanie vyššie uvedeného rozsudku v prípade *Frilli*, sa líšili od faktov uvádzaných v prípade, ktorý súd rieši v súčasnosti.

Rozsudok v prípade *Frilli* sa vzťahoval na osobu, ktorá poberala dávku v starobe v rámci belgického systému, kým tento prípad sa týka osoby, ktorá poberá dôchodkovú dávku v rámci systému iného členského štátu. Podľa talianskej vlády tento rozdiel skutočne existuje, ale nemá žiadny význam, pretože pani Castelliová má nárok na čiastočný vdovský dôchodok v rámci systému sociálneho zabezpečenia členského štátu. Pokiaľ ide o prvú otázku predloženú Súdnemu dvoru, talianska vláda tvrdí, že práve tak, ako nie je možné uložiť podmienku vzťahujúcu sa na štátnu príslušnosť príslušnej osoby alebo na reciprocitu medzi členskými štátmi bez toho, aby sa porušila zásada rovnakého zaobchádzania, podobne nie je možné bez porušenia tej istej zásady ani uložiť podmienku vzťahujúcu sa na štátnu príslušnosť poberateľa dávky v starobe.

Pokiaľ ide o druhú otázku, ktorú predložil príslušný súd, zdá sa byť jasné, že v prípade vyplácania príjmu, ktorý belgický zákon zaručuje starým osobám, sa musí

zohľadniť nárok na dávky sociálneho zabezpečenia alebo sociálnej pomoci v inom členskom štáte v takej miere, v akej sa tieto dávky zohľadňujú v Belgicku.

Pokiaľ ide o tretiu otázku, talianska vláda zastáva názor, že z vyššie uvedeného rozsudku v prípade *Inzirillo* vyplýva, že práve tak, ako potomok, ktorý je závislý od migrujúceho pracovníka, aj predok bývajúcí v Belgicku so svojim synom, od ktorého je závislý, má právo podľa článku 10 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1612/68 usadiť sa uňho. Aj on má preto nárok na dávku sociálneho zabezpečenia.

Spojené kráľovstvo poznamenáva, že druhá otázka predložená Súdnemu dvoru, a to, či je možné riešiť prípad pani Castelliovej rovnakým spôsobom ako prípad osoby, ktorá poberá v Belgicku časť belgického starobného alebo pozostalostného dôchodku, je otázkou zásadného významu, pretože ak je odpoveď na ňu kladná, odpovede na zostávajúce otázky prísne vzaté nie sú potrebné na to, aby príslušný súd mohol vyniesť rozsudok. Názor Spojeného kráľovstva je, že je potrebné najprv určiť, podľa ktorého nariadenia sa pani Castelliová môže dovolávať zásady rovnakého zaobchádzania. Ak poberá taliansky dôchodok ako pozostalá po zamestnancovi alebo samostatne zárobkovo činnnej osobe, zásada rovnakého zaobchádzania sa odvodzuje od článku 3 nariadenia č. 1408/71. Ak ho na druhej strane v tomto postavení nepoberá, zásada rovnakého zaobchádzania by sa mala zohľadniť na základe nariadenia č. 1612/68, ktorého článok 10 ods. 1 písm. b) dáva závislým príbuzným pracovníka vo vzostupnej línii právo usadiť sa uňho.

Spojené kráľovstvo potom zdôrazňuje, že aj keby sa zásada rovnakého zaobchádzania mala uplatniť v súlade s nariadením č. 1408/71, nie je potrebné pristupovať k dôchodku vyplácanému v jednom členskom štáte ako k dôchodku, ktorý má v inom členskom štáte účinok, ktorým sa dávke, ako je belgický zaručený príjem pre starých ľudí, priznáva postavenie dávky sociálneho zabezpečenia dopĺňajúcej inú dávku sociálneho zabezpečenia, ktorá je nepostačujúca. V opačnom prípade by podľa názoru Spojeného kráľovstva existovalo riziko zosilneného vývozu belgického zaručeného príjmu pre starých ľudí v dôsledku spojeného účinku vyššie uvedených rozsudkov v prípadoch *Biason* a *Piscitello*.

Na znázornenie tohto problému Spojené kráľovstvo uvádza príklad osoby, ktorá bola zamestnaná v len jednom členskom štáte. Poberá od tohto štátu starobný dôchodok, ktorý sa vypláca podľa právnych predpisov, na ktoré sa vzťahuje článok 4 ods. 1 nariadenia č. 1408/71. Zdroje tejto osoby sú také, že má nárok aj na zaručený minimálny dôchodok pre staré osoby. Podľa vyššie uvedeného rozsudku v prípade *Frilli* musí byť tento dôchodok považovaný za dávku sociálneho zabezpečenia vo vecnom rozsahu pôsobnosti nariadenia č. 1408/71.

Dotknutá osoba následne presunie miesto svojho bydliska do členského štátu č. 2 a v súlade s rozsudkami v prípadoch *Biason* a *Piscitello* môže pokračovať v poberaní obidvoch dôchodkov v novej krajine bydliska. Ak je životné minimum v členskom štáte č. 2 vyššie než celkový súčet tých dvoch dôchodkov, ktoré už poberá a zdroje tejto osoby sú také, že v tomto štáte nadobudol nárok na doplatok k minimálnemu príjmu, a ak je okrem toho odpoveď na otázku b), ktorú predložil Cour du Travail v Liège, kladná, bude mať nárok na poberanie tohto doplatku. A čo viac, tento doplatok bude musieť byť považovaný za dávku sociálneho zabezpečenia vo vecnom rozsahu pôsobnosti článku 4 ods. 1 nariadenia č. 1408/71, pretože dopĺňa platby, ktoré sú v rámci tohto ustanovenia.

Dotknutá osoba následne presunie miesto svojho bydliska do členského štátu č. 3. Na základe článku 10 ods. 1 uvedeného nariadenia, ktorý bol uplatnený v rozsudkoch v prípadoch *Biason* a *Piscitello*, sa nebude prihliadať na požiadavky na bydlisko platné v členskom štáte č. 2 a príslušná osoba bude môcť v členskom štáte č. 3 poberať dávky, na ktoré nadobudla nárok, kým mala bydlisko v ostatných dvoch krajinách. Ak sa dotknutá osoba neskôr vráti do prvého členského štátu, v ktorom je životné minimum nižšie, stratila by nárok na zaručený minimálny dôchodok tohto štátu pre staré osoby. Zachovala by si však nárok na životné minimum priznaný v členskom štáte č. 2, hoci v tomto štáte nikdy nepracovala alebo neprispievala k jeho hospodárstvu.

Spojené kráľovstvo prichádza na základe tohto hypotetického príkladu k záveru, že rovnosť v zaobchádzaní by sa nemala rozširovať ďalej než je absolútne potrebné, z obáv, aby sa článok 10 ods. 1 nariadenia 1408/71 nezačal dynamicky uplatňovať, čo nebolo zámerom.

III – Ústne konanie

Na pojednávaní 21. júna 1984 predniesli ústne zdôvodnenia odvolávajúca sa strana v hlavnom konaní zastúpená D. Rossinim, predstaviteľom Patronato ACLI, žalovaná strana v hlavnom konaní zastúpená J. Peltotom, úradníkom z Národného úradu, talianska vláda zastúpená O. Fiumarom, Avvocato dello Stato a Komisia Európskych Spoločenstiev zastúpená F. Herbertom, advokátom.

Na tom istom pojednávaní predniesol svoje stanovisko generálny advokát.

Rozhodnutie

- 1 Rozsudkom zo 4. novembra 1983, ktorý Súdny dvor prevzal 21. novembra 1983, Cour du Travail v Liège predložil Súdnemu dvoru žiadosť o rozhodnutie o troch prejudiciálnych otázkach o výklade nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva (Úradný vestník L 149, s. 2) a nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Spoločenstva (Úradný vestník L 257, s. 2) vo vzťahu k uplatňovaniu belgického zákona z 1. apríla 1969, ktorý ustanovuje zaručený príjem pre staré osoby, so žiadosťou o predbežné rozhodnutie podľa článku 177 Zmluvy o EHS.
- 2 Tieto otázky boli vznesené v priebehu konania medzi pani Castelliovou a Office National Des Pensions Des Travailleurs Salaries (ONTPS) (Národným dôchodkovým úradom pre zamestnancov, ďalej len „Národný úrad“).
- 3 Pani Castelliová je talianska štátna príslušníčka a v Taliansku má nárok na čiastočný pozostalostný dôchodok. Od mája 1957 žije v Belgicku u svojho syna, ktorý poberá belgický starobný dôchodok. Pani Castelliová v Belgicku nikdy nepracovala.
- 4 Národný úrad rozhodnutím z 22. decembra 1978 odmietol poskytnúť pani Castelliovej príjem zaručený starým ľuďom podľa zákona z 1. apríla 1969 z toho dôvodu, že nespĺňala podmienky stanovené v článku 1 tohto zákona. Pretože nebola belgickou štátnou príslušníčkou, alebo štátnou príslušníčkou niektorej

- krajiny, s ktorou Belgicko uzavrelo recipročnú dohodu a v Belgicku nemala nárok na starobný dôchodok alebo pozostalostný dôchodok.
- 5 Pani Castelliová napadla toto rozhodnutie Národného úradu pred Tribunal du Travail (Pracovným tribunálom) v Liège. Tento tribunál rozsudkom z 23. mája 1980 jej žiadosť zamietol. Pani Castelliová sa potom odvolala na Cour du Travail v Liège, z toho dôvodu, že požiadavka reciprocity, ktorú ukladá belgický zákon, je v protiklade s právom Spoločenstva.
 - 6 Cour du Travail v Liège prišiel k záveru, že vynesenie rozsudku si vyžaduje rozhodnutie od Súdneho dvora a predložil Súdnemu dvoru tieto otázky:
 - „a) Môže na základe zásady rovnakého zaobchádzania ustanovenú nariadeniami Spoločenstva o sociálnom zabezpečení skutočnosť, že medzi dvomi členskými štátmi Spoločenstva neexistuje recipročná dohoda, zabrániť poskytovaniu zaručeného príjmu starým ľuďom, keď je žiadateľka, hoci nikdy nebola zamestnancom na území štátu, v ktorom má bydlisko v čase podania svojej žiadosti, riadne spĺňa požiadavku na minimálnu dobu bydliska pre poskytovanie požadovanej dávky podľa právnych predpisov tohto štátu, závislá od svojho syna, ktorý pracoval v Belgicku a v Belgicku poberá predčasný starobný dôchodok alebo normálny starobný dôchodok a táto žiadateľka poberá časť dôchodku na náklady krajiny svojho pôvodu, a to Talianska, členského štátu EHS v rámci talianskeho systému pre zamestnancov ?
 - b) Môže sa vzhľadom na skutočnosť, že odvolávajúca sa strana poberá časť dôchodku v rámci talianskeho systému, k jej prípadu pristupovať rovnakým spôsobom ako k prípadu osoby, ktorá poberá v Belgicku časť belgického starobného alebo pozostalostného dôchodku, čím je oprávnené vyplácanie doplnku vo forme zaručeného príjmu pre staré osoby ?
 - c) Je možné na účely nariadení Spoločenstva, najmä nariadenia č. 1408/71 a nariadenia č. 1612/68, považovať odvolávajúcu sa stranu za rodinného príslušníka jej syna, ktorý bol postupne zamestnancom, poberateľom predčasného starobného dôchodku a poberateľom normálneho starobného dôchodku v Belgicku ?“
 - 7 Tieto otázky sa týkajú postavenia štátnej príslušníčky členského štátu, ktorá v tom štáte poberá dávku sociálneho zabezpečenia, a ktorá sa presťahuje do iného členského štátu, v ktorom nikdy nepracovala, a v ktorom je závislá od svojho syna, ktorý sám poberá v tomto druhom členskom štáte dávku sociálneho zabezpečenia. Ich cieľom je zistiť, či má táto osoba nárok na poberanie zaručeného príjmu pre starých ľudí ustanoveného právnymi predpismi tohto druhého štátu, alebo aspoň rozdielu medzi týmto príjmom a najmenšou výškou dávky sociálneho zabezpečenia, ktorú vypláca prvý členský štát, buď vo forme dávky v starobe podľa nariadenia č. 1408/71 alebo vo forme sociálnej výhody podľa nariadenia č. 1612/68.
 - 8 Je vhodné preskúmať tento problém v prvom rade vo vzťahu k nariadeniu č. 1408/71, na ktoré sa osobitne odvoláva tretia otázka predložená vnútroštátnym súdom.

- 9 Podľa článku 10 nariadenia č. 1612/68 majú závislí príbuzní vo vzostupnej línii, bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť, právo usadiť sa u pracovníka, ktorý je štátnym príslušníkom jedného členského štátu a je zamestnaný na území iného členského štátu. Nariadenie komisie (EHS) č. 1251/70 (Úradný vestník L 142, s. 70) okrem toho rozšírilo právo zostať na území členského štátu na závislých príbuzných vo vzostupnej línii štátneho príslušníka iného členského štátu, ktorý bol zamestnaný v prvom štáte. Z tohto dôvodu je jasné, že odvolávajúca sa strana v hlavnom konaní patrí do skupiny poberateľov z nariadenia č. 1612/68.
- 10 Na základe článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68 pracovník, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu, požíva rovnaké sociálne a daňové výhody ako vlastní pracovníci. Z rozsudkov z 30. septembra 1975 (prípád *Cristini*, 32/75 (1975), Zb. rozh. ESD s. 1085) a zo 16. decembra 1976 (prípád *Inzirillo*, 63/76 (1976), Zb. rozh. ESD s. 2057) vyplýva, že účelom rovnakého zaobchádzania ustanoveného v článku 7 nariadenia č. 1612/68 je aj predchádzanie diskriminácii voči závislým príbuzným pracovníka vo vzostupnej línii, ako je odvolávajúca sa strana v hlavnom konaní.
- 11 Ako Súdny dvor rozhodol pri mnohých príležitostiach (rozsudky z 31. 5. 1979 v prípade *Even*, 207/78 (1979), Zb. rozh. ESD s. 2019 a zo 14. 1. 1982 v prípade *Reina*, 65/81 (1982), Zb. rozh. ESD s. 33), pod pojem sociálnej výhody patria všetky druhy výhod, „ktoré, či už súvisia s pracovnou zmluvou alebo nie, sa vo všeobecnosti poskytujú v prvom rade vlastným pracovníkom v dôsledku ich objektívneho postavenia pracovníkov alebo len na základe obyčajného faktu ich bydliska na území štátu, a ktorých rozšírenie na pracovníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných členských štátov sa z tohto dôvodu zdá byť vhodné kvôli uľahčeniu ich mobility v rámci Spoločenstva“. Účinkom tejto definície, ktorú dôsledne používa Súdny dvor, je, že pojem sociálnej výhody zahŕňa príjem zaručený starým ľuďom právnymi predpismi členského štátu.
- 12 Z tohto dôvodu musí odpoveď znieť, že článok 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68 sa musí vykladať v tom zmysle, že poskytovanie sociálnej výhody, ako je príjem zaručený starým ľuďom právnymi predpismi členského štátu, závislým príbuzným vo vzostupnej línii pracovníka nemôže byť podmienené existenciou recipročnej dohody medzi týmto členským štátom a členským štátom, ktorého je tento príbuzný štátnym príslušníkom.
- 13 Pretože táto odpoveď umožňuje vnútroštátnemu súdu, aby rozhodol spor v hlavnom konaní, nie je potrebné posúdiť, či má štátna príslušníčka členského štátu v situácii uvedenej v otázke nárok na získanie príjmu zaručeného starým ľuďom právnymi predpismi iného členského štátu podľa nariadenia č. 1408/71, buď ako rodinná príslušníčka migrujúceho pracovníka usadeného v tomto štáte alebo ako poberateľ s vlastným nárokom na dávku sociálneho zabezpečenia v štáte jej pôvodu.

Trovy

- 14 Trovy, ktoré vznikli talianskej vláde, Spojenému kráľovstvu a Komisii Európskych Spoločenstiev, ktoré predložili odôvodnenia Súdnemu dvoru, nie sú predmetom náhrady. Pretože toto konanie je, pokiaľ sa týka strán hlavného súdneho sporu, svojou povahou jedným krokom sporu prejednávaného pred vnútroštátnym súdom, rozhodnutie o trovách je záležitosťou tohto súdu.

Z týchto dôvodov

SÚDNY DVOR (prvá komora)

v odpovedi na otázky, ktoré mu predložil Cour du Travail v Liège rozsudkom zo 4. novembra 1983, týmto rozhoduje takto:

Článok 7 ods. 2 nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Spoločenstva (Úradný vestník 168, L 257) sa musí vykladať v tom zmysle, že poskytovanie sociálnej výhody, ako je príjem zaručený právnymi predpismi členského štátu starým ľuďom, závislým príbuzným vo vzostupnej línii pracovníka nemôže byť podmienené existenciou recipročnej dohody medzi týmto členským štátom a členským štátom, ktorého je tento príbuzný štátnym príslušníkom.